

МІСІЯ УКРАЇНСЬКОГО ВІЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ  
У РОЗВИТКУ МУЗИКОЗНАВСТВА

*Стаття присвячена місії Українського вільного університету у справі розвитку вітчизняного музикознавства впродовж 95-и років існування. Привертається увага до постатей провідних учених – професорів університету та сфери їхнього наукового зацікавлення. Встановлено прізвища науковців, які захистили докторські та магістерські дисертації з музикознавства, виокремлено тематику цих наукових досліджень.*

**Ключові слова:** Український вільний університет, музикознавство, діаспора, наукові дослідження, учені.

**Актуальність дослідження.** Відтворення цілісності українського музикознавства актуалізує вивчення його діаспорної вітки. Створення українських науково-освітніх інституцій, солідних національних наукових та культурних установ сприяло започаткуванню ряду напрямків українського музикознавства. Певну роль у цьому процесі відіграли наукові інституції діаспори, серед яких виокремлюється Український вільний університет (далі – УВУ, нім. – Ukrainische Freie Universität). Це приватний український університет, заснований 17 січня 1921 року у Відні – столиці Австрії. Ініціаторами його заснування були українські професори університетів Австро-Угорської і Російської імперій, Союз письменників і журналістів, студенти, які після Першої світової війни й Українських визвольних змагань опинились в еміграції [14]. Впродовж 95-ти років свого існування ця наукова інституція, яка тричі змінювала свій осідок (Відень, Прага, Мюнхен), вела багатогранну педагогічну, науково-дослідну й видавничу діяльність, визнану в багатьох країнах світу, була осердям української науки за межами рідної землі, виправдала чотири основні принципи, які були фундаментальними для її побудови: національний, соціальний, діяльний і виховний [3, с.12].

Аналізу діяльності УВУ присвячено роботи І. Мірчука [12], Г. Васьковича [3], Н. Полонської-Василенко [14], С. Віднянського [4], В. Потульницького, Т. Сидорчук [15] та ін. Проте й досі не досліджено залишаються проблема ролі цієї наукової інституції у розвитку українського музикознавства, що і складає **мету статті**. **Завдання** полягає у визначенні місії Українського вільного університету у справі розвитку вітчизняного музикознавства впродовж 95-ти років існування; привертенні уваги до постатей провідних учених – професорів університету та сфери їхнього наукового зацікавлення; виокремленні напрямів наукових досліджень у сфері музикознавства.

Діяльність першого за межами України вищого навчального закладу – УВУ, що був заснований за зразком тодішніх західноєвропейських університетів не передбачала надання музичної освіти. Проте вона тісно пов'язана з питаннями музичного мистецтва та культури. До блоку історичних дисциплін в УВУ входили окремі лекційні, семінарські та практичні заняття з музики. Так, уже в першому семестрі новоствореного закладу (лютий-травень 1921 р.) серед лекцій, прочитаних на філософському факультеті, були «Історія українського мистецтва» і «Мистецтво нових часів» проф. Дмитра Антоновича, складовою частиною яких став лекційний матеріал з історії української музики [15, с. 135].

Восени 1921 року УВУ переїжджає до Праги, столиці Чехо-Словацької Республіки, де одержує приміщення та фінансову підтримку від уряду держави, очолюваного президентом Томашем Масариком. Саме тоді у Празі проживала значна кількість українських професорів та високошкільної молоді, що й сприяло розвитку УВУ: на перший семестр вписалось понад 700 слухачів. Святочна інавгурація УВУ у Празі, де було відкрито лише два факультети (філософський і правничий, з першою кафедрою українського музикознавства), відбулася 23 жовтня 1921 р. за участю чеської влади, представників наукових товариств та професорів високих чеських шкіл (в т. ч. професора Празької консерваторії Зденека Неєдли. На закінчення церемонії хор Української Академічної Громади під диригуванням студента консерваторії Бобика відспівав чеський, словацький та український гімни [13, арк. 162а-166].

Становлення наукової інституції відбувалося при підтримці українців в різних країнах світу. Свідченням цього є лист ректора УВУ від 14 грудня 1921 р. до всесвітньо відомого співака Олександра Філіппі-Мишуги в Стокгольм. У ньому говорилося: «Високоповажний Пане! Іменем сенату У.В.У. та іменем молодіжи, що студіює на нашій університеті, складаю Вам, Високоповажний Пане, найсердечніше подяку за Ваш великодушний дар в квоті 200 корон (двіста корон

шведських). Сенат У.В.У. призначив їх на наукові премії Вашого Імени, що будуть признані кільком талановитим слухачам нашої інституції. Вашу жертву приймаємо з тим більшою вдячністю, що вона в'яжеться з довгим рядом підмог, якими Ви піддержали вже цілі покоління нашої бідної молодіжи» [13, арк. 318]. Отже, О. Мишуга був серед фундаторів УВУ.

Празька доба УВУ (1921–1945) була найбільш плідною в науково-теоретичному і культурно-освітньому плані [4]. Визначний політичний діяч, історик мистецтва і театру Дмитро Антонович тричі обирався ректором УВУ (1928–1930, 1937/38 рр.) Серед навчальних курсів філософського факультету, розроблених професорами навчального закладу, були історія українського мистецтва, українського театру (обидва предмети читав Д. Антонович і надрукував курс лекцій з них<sup>1</sup>), музика (викладав Ф. Шешко та Д. Левитський) [4, с. 46–47]. Якщо Дмитро Левитський працював в університеті коротко (1942–1944) і вів лише окремі заняття з теорії музики, то Федір Шешко викладав в УВУ протягом 20 років (1924–1944). Слід відзначити, що під час війни (1940–1942) лектором німецької мови в УВУ працювала відома піаністка Софія Дністрянська [11; 16; 30, с. 124].

Професорський склад закладу складався із визначних учених, позбавлених окупаційними режимами своїх кафедр та прав викладати у вищих навчальних закладах України. Серед них такі постаті як: Дмитро Антонович, Леонід Білецький, Іван Горбачевський, Станіслав Дністрянський (чоловік піаністки і музикознавця Софії Дністрянської), Дмитро Дорошенко, Олександр Колесса, Степан Рудницький, Володимир Старосольський, Степан Смаль-Стоцький, Андрій Яковлів, Сергій Шелухін, Роман Дrajнговський. Саме вони розпалювали смолоскип вільної науки за межами України.

Дмитро Антонович свої наукові інтереси окреслював в галузі *українського історичного музикознавства*. Своєю працею «Українська культура» учений започаткував систематизоване вивчення історії української культури, явив зразок для подальших глибоких узагальнювально-порівняльних студій і дослідів, що позначилося на наступних працях такого роду. Праця Д. Антоновича «300 років українського театру» (1925) теж представляє музично-історичний напрямок, де в коло уваги потрапляють питання музики в театрі [1].

Програми викладів УВУ за 1921–1943 рр. [16] засвідчують, що серед його викладачів був відомий музикознавець Федір Шешко: лектор, а згодом приватний доцент, починаючи з літнього семестру 1924 до зимового 1942/43 рр. Довідкове видання про УВУ подає, що Ф. Шешко працював в УВУ доцентом в 1941–1944 рр. [29, с. 142]. Лекції останнього на історико-філологічному відділі філософського факультету охоплювали широке коло предметів. З музично-історичних дисциплін він викладав історію української та зарубіжної музики, з музично-теоретичних – елементарну теорію музики, гармонію, з допоміжних – музичну палеографію та бібліографію. Якщо детальніше, то учений читав комплекс наступних дисциплін із тижневим навантаженням від однієї до чотирьох годин: історія української музики (доби домонгольської, передкозачої), україністики (життя й діяльність та музична творчість М. Лисенка, К. Стеценка), теоретичні (практичний курс елементарної теорії музики (ноти, інтервали й ступиці); наука гармонії (дисонансові сполучення); музично-теоретичний розбір трактата М. Дилецького «Мусікійська граматика»), музично-естетичні (музично-естетичний аналіз найвизначніших творів німецької лірики з кінця XVIII ст. до початку XX ст.; музично-естетичний аналіз творів М. Лисенка, в т. ч. «Музики до Кобзаря», М. Леонтовича, аналіз солоспівів К. Стеценка, Я. Степового, П. Сениці («Український солоспів полисенківської доби»), музичної фольклористики (методичні вказівки й практичні вправи збирання та впорядкування народних мелодій; музично-технічний розбір мелодій українських дум; музична будова української народної пісні; аналіз збірників українських народних пісень для хору М. Лисенка, К. Стеценка, М. Леонтовича, Я. Степового та інших композиторів кінця XIX й початку XX ст.), палеографії (практичні вправи в читанні стародавніх музичних нотацій, в т. ч. візантійської, східно-слов'янської невмової та української церковної нотацій), бібліографії (вправи з української музичної бібліографії кінця XVIII й першої половини XIX ст.; практичні вправи в бібліографії та каталогізації стародавніх українських музичних рукописів).

<sup>1</sup> У лекціях Д. Антоновича, опублікованих у збірнику «Українська культура» [22], історія музики розглядалася в контексті різних стилів європейської культури. Отже, студенти УВУ мали можливість одержати музично-теоретичну підготовку, поглиблену практичними заняттями.

Отже, Ф. Шешко викладав ряд музично-історичних, музично-теоретичних та допоміжних дисциплін. Його практичні заняття з української музичної палеографії та бібліографії не тільки започатковували ці напрямки в українському музикознавстві та музичній освіті, але й до сьогодні є актуальними, оскільки не введені до навчальних планів наших музичних вузів.

УВУ здобув поважне місце в історії української еміграції не тільки, як висока школа, але й науковий осередок. Завдяки допомозі УВУ, в Чехії у 1923 році засновується Високий педагогічний інститут імені Драгоманова, де викладали професори УВУ, зокрема Ф. Шешко. Саме під його керівництвом тут була захищена дисертація Павла Маценка на тему «Склад та технічна будова мелодій київського розспіву в Почаївському Ірмолої 1775 р.» (1932) [21].

УВУ у Празі було надано право прилюдности, тобто студії тут можна було завершувати магістерськими дипломами, докторатами та габілітаціями.

Першими дисертаціями з музикознавства на здобуття ступеня доктора філософії в УВУ були роботи Зеновія Лиська (1926) «С. Артемовського-Гулака «Запорожець за Дунаєм» (1926, рук.) [19] та Стефанії Туркевич-Лісовської на тему «Український елемент у творах П. І. Чайковського «Черевички» / «Кузнец Вакула»/ та Н. Римського-Корсакова «Ночь перед Рождеством» і порівняння їх з оперою Миколи Лисенка «Різдвяна ніч» (1927), виконанні під керівництвом професора Карлового університету З. Неєдли [5]. Стефанія Туркевич була однією із перших серед українських композиторів, першою серед жінок, яка захистила дисертацію і отримала титул доктора філософії<sup>1</sup>. Слід зазначити, що З. Неєдли входив до складу іспитової ригорозальної комісії. Як свідчать архівні джерела, ригорозальні іспити (кандидатський мінімум) склалися з таких дисциплін: філософія, історія мистецтва та історія України, музикознавство й естетика [18]. Серед випускників-докторів УВУ цього періоду подаються прізвища Федора Шешка, Антона Яковенка (1930), хоч назви робіт відсутні [30, с. 230, 237].

Професори УВУ брали активну участь у проведенні наукових конференцій. Важливою сторінкою розвитку науки в еміграційних обставинах було проведення Українських наукових з'їздів у Празі (1926, 1932). У підсекції археології та історії мистецтва історико-філологічної секції Першого з'їзду, що відбувався 3–6 жовтня 1926 р. брали участь музикознавці Ф. Шешко та З. Лисько [17, арк. 44]. Протокол засідання від 6 жовтня 1926 р. засвідчує, що було виголошено їхні доповіді: «Джерела української музичної історії» (Ф. Шешко); «Нові дослідження над оперою «Запорожець за Дунаєм» (З. Лисько) [17, арк. 50]. У цій же підсекції Другого наукового з'їзду (20–24 березня 1932 р., Прага), було заслухано музикознавчі доповіді: Д. Антоновича «Тенор Іванов», Ф. Шешка «Перші українські церковно-музичні твори» [7, с. 8] та доповідь З. Кузеля «Найважливіші дезиредати на полі нашої етнографії» [6]. Варто відзначити Науковий конгрес у 1000-ліття Хрещення Руси-України, який був проведений 28 квітня – 2 травня 1988 року у Мюнхені у співпраці з Українським Вільним Університетом. На десятій сесії конгресу 1 травня з доповіддю «Питоменности українського церковного співу» виступав Мирослав Антонович з Утрехту [2]. Музиколог відзначав самотність нашого церковного співу з багатьма регіональними та локальними відмінностями. Особливо цінним у науковому доробку М. Антоновича, як зазначає Ю. Ясиновський, є те, що «головну увагу він приділив найменш знайомим і забутих сторінкам української церковно-музичної минувшини: гимнографії (одноголосий церковний спів), партесному багатоголосому співу, давній українській музиці в цілому. Він уперше у новітній історіографії з позицій українського автора дав цілісний огляд одноголосого етапу розвитку нашої церковної музики» [26, с. VIII]. Матеріали конгресу були видані за підтримки УВУ окремим виданням.

УВУ залишив пам'ятки своєї наукової діяльності у своїх виданнях, зокрема у «Науковому збірнику Українського Вільного Університету», де друкувався Ф. Шешко, збірнику праць Ювілейного наукового конгресу, присвяченого 1000-літтю Хрещення Руси-України, де вміщено статтю М. Антоновича.

Унаслідок воєнних подій 1945 року, більшість професорів і студентів були змушені покинути Прагу та переселитися на Захід, в Баварію. У Мюнхені восени 1945 року починається третій період (після віденського і празького) існування УВУ. На обидвох факультетах 1947 року кількість викладачів УВУ доходила до 80, включно з такими визначними вченими, як-от: Юрій Бойко-Блохин, Григорій Ващенко, Павло Зайцев, Володимир Кубійович, Зенон Кузеля,

<sup>1</sup> Аналіз дисертацій здійснено у нашій монографії. Див. : [9].

Іван Мірчук, Наталія Полонська-Василенко, Вадим Щербаківський, – а пізніше: Юрій Старосольський, Володимир Янів, Олекса Горбач та інші.

В 1950 році УВУ, внаслідок плідної науково-дослідної і педагогічної праці, отримав офіційне визнання Баварського уряду і право промоцій та габілітацій (розпорядження Баварського Державного Міністерства Освіти й Віросповідань від 16 вересня 1950, № XI 60710). Досягнення УВУ визнано при введенні нового Баварського високошкільного закону, коли окремою Новелою до нього від 28 червня 1978 року підтверджено право промоцій і габілітацій УВУ, тобто право надавати титули магістра, доктора і габілітованого доктора. Згодом Міністерство освіти України визнало правочинність дипломів УВУ договором УВУ і тим же Міністерством від 12 листопада 1992 року [23].

Після війни в УВУ у Мюнхені в різний час викладачами музичних дисциплін працювали відомі музиканти та музикознавці. Так, музикологію читав надзвичайний професор Андрій Ольховський (1947–1951); музику викладав асистент доктор Леонід Соневицький (1949); історію української музики читали – доктор Аристид Вирста (Франція) – викладач (1967–1973), доцент (1974–1976), надзвичайний професор (1977–1980), звичайний професор (1981–2000); магістр Люба Жук (Канада) – викладач (1967–1974), доцент-гість (1975–1976), доцент (1977–1989), надзвичайний професор (1990–2006); українську музику в ранзі професора-гостя викладав відомий український композитор Мирослав Скорик (2005–2006); українську народну музику як викладач-гість читав доктор Марко Фаріон (1990) [30, с. 119–144].

Сьогодні у науково-педагогічному складі філософського факультету (окрім нього працюють факультети україністики, державних та економічних наук) звичайні професори Альберт Кіпа (син відомого піаніста Вадима Кіпи), доктор мистецтвознавства, піаніст і композитор Олександр Козаренко, надзвичайний професор Андріян Бриттан, професор-гість композитор Мирослав Скорик, емеритовані професори, піаністи Люба та Радослав Жуки [29].

Хоч музикознавство не належало до пріоритетних напрямків наукової діяльності УВУ, проте магістерські та докторські роботи, які виконані та захищені в його стінах, заслуговують на увагу. Важливо, що університет надавав можливість захисту дисертацій з музикознавства. Нами, на основі роботи в архіві УВУ, встановлено, що у повоєнний період за неповних шістьдесять років (1951–2007), захищено десять таких робіт.

У повоєнний час (мюнхенський період) в УВУ докторські дисертації захистили: у 1951 р. – Омелян Нижанківський (наук. керівник, проф., д-р З. Кузеля) [28]<sup>1</sup>; у 1952 р. – Зиновій Лисько (доктор габілітований) – наук. керівник, проф., д-р І. Мірчук<sup>2</sup>; у 1961 р. – Ігор Соневицький (США) – наук. керівник, проф., д-р О. Оглоблин<sup>3</sup>; у 1967 р. – Роман Придаткевич (США) – наук. керівник, проф. д-р Б. Лончина<sup>4</sup>; у 1971 р. – Андрій Шуль (США) – наук. керівник, проф. д-р А. Вирста, рецензент В. Витвицький, порадики-консультанти – З. Лисько, П. Маченко) [24]; у 1974 р. – Аристид Вирста (Франція, доктор габілітований) – наук. керівник – проф. д-р W. Kohlender<sup>5</sup>; у 1974 р. – Олена Квірмбах-Сидоренко (США) – наук. керівник, проф. О. Кульчицький [10]; у 2005 р. – Андріян Бриттан (США) – наук. керівник, проф. М. Скорик [27]; у 2007 р. – Люба Жук (Канада) – наук. керівник д-р А. Бриттан [8]. Магістерську роботу у 2002 р. захистив Ярослав Щур – наук. керівник, проф. Л. Жук [25].

Вони представляють різноманітні напрямки наукових пошуків. Це роботи на перетині філософії та музики (О. Квірмбах), літератури і музики (Р. Придаткевич), з фольклористики (О. Нижанківський), органології (З. Лисько), скрипкової педагогіки (А. Вирста), присвячені хоровій творчості Д. Бортнянського (А. Шуль), музичній спадщині Артемія Веделя (І. Соневицький), музичній творчості Бориса Кудрика (Я. Щур), фортепіанним творам композиторів українського походження у США та Канаді (Л. Жук), опері «Довбуш» С. Людкевича (А. Бриттан).

<sup>1</sup> Робота присвячена історично-систематичному нашаруванню української народної пісні.

<sup>2</sup> Робота присвячена музичним інструментам Княжої Доби. Див.: [30, с. 212.]. В архіві УВУ роботи не виявлено.

<sup>3</sup> Робота «Артем Ведель та його музична спадщина» [30, с. 228]. в архіві УВУ не виявлена, проте надрукована монографія [20].

<sup>4</sup> Робота «Іван Франко і українська музика» [30, с. 224] в архіві УВУ не виявлена.

<sup>5</sup> Робота присвячена скрипковій педагогіці XIX століття (Die Geigenpädagogik des XIX. Jahrhunderts) [30, с. 194]. В архіві УВУ роботи не виявлено. В той час віднайдено копії докторських дисертацій А. Вирсти, захищених в Сорбоні, у бібліотеці НМАУ ім. П. І. Чайковського [31–33].

Аристид Вирста (Франція) працював над дисертаційними дослідженнями, які були пов'язані із європейськими скрипковими школами XVIII та XIX ст. Обидві дисертації вченого написані французькою мовою і успішно захищені в Сорбоні, де він викладав довгий час. Перша дисертація «Скрипкова школа в XVIII ст. за дидактичними працями» (1955) давала А. Вирсті можливість на докторат університету [32]. Друга – «Скрипкова школа XIX століття» (1971), була габілітаційною працею на присвоєння звання доктора філософії [31; 33]. Її захист відбувся 23 квітня 1974 р. на факультеті літератури і гуманітарних наук в Паризькому університеті. Працюючи над нею, вчений знайомився з цінними матеріалами в Публічній бібліотеці у Нью-Йорку, Бібліотеці конгресу у Вашингтоні, контактував з визначними американськими та українськими музикологами, музикантами та митцями. Багата джерельна база обох досліджень та проблеми, які розв'язував у них вчений, роблять їх цінним набутком українського музикознавства.

Історично-теоретичний макроаналіз хорової стилістики в духовних концертах Д. Бортнянського став предметом докторської дисертації Андрія Шуля. Перший розділ роботи розглядає історико-теоретичні аспекти проблеми, музичну історіографію, присвячену Д. Бортнянському, бібліографічно-історичний нарис про композитора та його добу. У другому розділі 35 однокорних духовних концертів Д. Бортнянського аналізуються щодо стилів XVIII ст., як культурний феномен століття та впливи на їх формальну будову. Ідіоми хорової стилістики духовних концертів Д. Бортнянського, яким присвячено третій розділ дослідження, трактуються як відомі вирази українського походження, де органічно поєднано народномистецькі та чужинецькі впливи, а також вплив цих композицій на розвиток української музики. Основний акцент у макроаналізі концертів зроблено на стиль композитора, в якому переплелися українські народнопісенні інтонації та принципи концертності, виразом яких стали мадригали та поліфонні мотети венеційської та монтевердівської шкіл, пунктирний ритм французької оперної увертюри, прояви стилів бароко та галантного. А. Шуль приходять до висновку, що музика Д. Бортнянського, як представника пізнього класицизму, є успішним синтезом найновіших течій західноєвропейської культури і слов'янської спадщини, щоправда, далі уточнює і деталізує саме українське походження концертів композитора.

Про вимогливість до підготовки дисертацій свідчить склад докторської комісії. Так, роботу А. Шуля офіційно рецензували проф. Василь Витвицький – д-р філософії – музикологія, Державний Університет Jagilonski, Краків, Польща, 1932; проф. Аристид Вирста – д-р філософії – музикологія, Doctor de l' Université de Paris Sorbonne, Paris, France, 1955; офіційним опонентом виступала професор Наталія Полонська-Василенко – д-р історичних наук, декан філософського факультету УВУ.

Більшість робіт виконані українською, інші – німецькою, французькою та англійською мовами. Відсутність окремих з них в архіві може свідчити, про їх втрату під час останнього переїзду з одного приміщення в інше у Мюнхені, або присудження ступеня доктора наук на основі монографії (І. Соневицький). Всі вище вказані роботи залишаються актуальними, оскільки дають можливість знайомитись з методологією досліджень, маловідомою в Україні джерельною базою, розширюють тематику наукових пошуків, збагачують українське музикознавство.

За особливі заслуги в розвитку науки та культури УВУ присвоював почесні звання. На філософському факультеті ступінь почесного доктора філософії «Honouris causa» були присвоєні українським митцям – диригенту Олександрю Кошицю (26 червня 1937 р. з нагоди 40-літнього творчого ювілею) та композитору В. Барвінському (30 червня 1937 р.) [30, с. 307-308]<sup>1</sup>.

**Висновки.** Підсумовуючи, зазначаємо, що місія УВУ полягала насамперед у тому, що цей заклад давав змогу студентам-українцям діаспори вивчати ті предмети, які в СРСР були заборонені, або спотворені до невпізнанності. Сьогодні молодь з України має нагоду вивчати життя Заходу, користатися його бібліотеками. Тут же в УВУ навчаються і студенти діаспори. Тому одна з найважливіших місій Університету – бути науковим мостом між світом діаспори і сучасною Україною. УВУ – чи не єдиний університет поза межами України з українською мовою викладання, з правом присвоєння вчених ступенів магістра та доктора наук. На сучасному етапі головна місія УВУ – стати провідним науково-дослідним центром українознавчих студій в Євросоюзі, своєрідним інтелектуальним мостом між Україною, Німеччиною та країнами Євро-

<sup>1</sup> На жаль, станом на 2006 рік, більше нікого із музикантів не вшанували цим званням.

союзу, а також науковим, культурним і орієнтаційним центром для представників нової, т. зв. «четвертої хвилі» української діаспори з різних країн Євросоюзу. Своєю багатогранною діяльністю Український Вільний Університет прагне до подолання бар'єру між державами і до кращого порозуміння між народами.

1. Антонович Д. Триста років українського театру. 1619–1919 / Дмитро Антонович. – Прага : Український громадський видавничий фонд, 1925. – 273 с.
2. Антонович М. Питоменності українського церковного співу / Мирослав Антонович // Збірник праць Ювілейного Конгресу : Наук. Конгрес у 1000-ліття Хрищення Руси-України у співпраці з УВУ / ред. В. Янів – Мюнхен, 1988-1989. – С. 458–474.
3. Васькович Г. Український Вільний Університет. Передісторія створення УВУ, його осяги й нові завдання / Григорій Васькович // Науковий збірник УВУ. Ювілейне видання з приводу 70-ліття УВУ. – Мюнхен, 1992. – С.11–24. – (Серія: Наук. зб. Т.15).
4. Віднянський С. Культурно-освітня і наукова діяльність української еміграції в Чехо-Словаччині : Український вільний університет (1921–1945 рр.) / С. В. Віднянський. – К. : Інститут історії України, НАН України, 1994. – 83 с.
5. Дисертація С. Туркевич-Лісовської «Український елемент у творах П. І. Чайковського «Черевички» / Кузнец Вакула» / та Н. Римського-Корсакова «Ночь перед Рождеством» і порівняння їх з оперою Миколи Лисенка «Різдв'яна ніч». Рукопис. Машинопис. Оригінал // ЦДАВО України. Ф. 3956 (Дмитро Антонович), оп. 2, спр. 33. – Арк. 1-69.
6. II науковий з'їзд у Празі. 1931–1932 // Центральний державний архів у Празі (Statní uatrední archiv v Praze). Ф. 1012 (RUESO), картон № 73, інв. № 473.
7. II Український науковий з'їзд у Празі 20–24 березня 1932. Розклад праць. – Прага, 1932. – 16 с.
8. Жук Л. Фортепіанні твори композиторів українського походження в Канаді і США : дисертація подана як частина вимог для одержання наукового ступеня доктора філософії з музикології / Люба Жук ; Науковий керівник др. Андріян Бриттан; Рецензент проф. Мирослав Скорик ; Філософічний факультет УВУ. – Мюнхен, 2007. – 185 с. // Архів УВУ.
9. Карась Г. Музична культура української діаспори у світовому часопросторі ХХ століття : монографія / Ганна Карась. – Івано-Франківськ : Тіповіт, 2012. – 1164 с.
10. Квірмбах О. Місце музики в системі філософії Шопенгауера : докторська дисертація Олени Квірмбах. Під керівництвом проф. д-ра О. Кульчицького. – Мюнхен, УВУ, 1974. – 104 с. // Архів УВУ.
11. Лист до лекторки С. Дністрянської від деканату філософського факультету УВУ у Празі, підписаний А. Волошином. Стосується призначення С. Дністрянської на посаду викладача нім. мови на 1939 – 1940 н. р. 11 січня 1940 р. // Закарпатський краєзнавчий музей. Ф. Дністрянських. Кн. 37548, арх. 17445.
12. Мірчук І. Український Вільний Університет / І. Мірчук // Науковий збірник УВУ. – Т.V. – 1948. – С.VII–XIII.
13. Оголошення про заснування Українського Вільного Університету в Празі та його завдання. Протоколи засідань колегії професорів філософського факультету. Програми лекцій на зимовий семестр 1921/1922 р. Життєписи та заяви професорів про надання посад викладачів. Заяви окремих осіб про прийом в число студентів університету. Листування з Чехословацьким Міністерством закордонних справ про грошову допомогу та дозвіл приїзду в Прагу інтернованим в таборах українцям (1 травня 1921 р. – 11 березня 1922 р.). – 541 арк. // ЦДАВО України. Ф. 3859, оп.1, спр. 136.
14. Полонська-Василенко Н. Український Вільний Університет (1921-1971) / Н. Полонська-Василенко // Український історик. – 1971. – № 1–2. – С. 17–27.
15. Потульницький В. Український Вільний Університет у Відні / Володимир Потульницький, Таміла Сидорчук // Українська діаспора. – Київ ; Чикаго, 1993. – Ч.3. – С. 132–137.
16. Програми викладів університету за 1921–1943 рр. (друковані). – 469 арк. // ЦДАВО України, ф.3859, оп.1, спр.142.
17. Протоколи засідань, тематика наукових доповідей, списки учасників у розрізі право і суспільних наук, природничої і математично-технічної та їх підсекцій I Українського наукового з'їзду в Празі. Перелік експонатів книжкової виставки до з'їзду. (часові рамки – 10.01. 1926 – 10.1926). К-ть аркушів – 81 // ЦДАВО України. Ф. № 269, оп. № 1, спр. № 387.
18. Прохання емігрантів про допущення їх до іспиту на звання доктора з додатком особистих документів до них; рецензії професорів Українського Вільного Університету на дисертаційні праці докторантів та протоколи іспитової комісії (2 грудня 1927 р. – 2 липня 1942 р.) // ЦДАВО України, ф.3859, оп.1, спр.366.
19. Рукописи З. Лиська : П. З. Лисько. С. Артемовського-Гулака «Запорожець за Дунаєм». – Прага, 1926. 214 арк. [Дисертація на одержання вченого ступеня доктора філософії] // Львівська національна бібліотека ім. В. Стефаника. Відділ рукописів. Ф. 9 (Окремі надходження (о/н), справа № 547.

20. Соневицький І. Артем Ведель і його музична спадщина / Ігор Соневицький. – Нью-Йорк, ротاپринт, 1966. – 177 с. – [УАВН у США. Музикологічна секція].
21. Справа про захист дисертації докторантами УВУ (1930–1932 р.). – 167 арк. // ЦДАВО. Ф. 3859, оп.1, спр.176.
22. Українська культура : зб. лекцій / за ред. проф. Дмитра Антоновича. – Подєбради : Український Технічно-Господарський Інститут позаочного навчання, 1940. – 335 с. – На правах рукопису.
23. Український Вільний Університет [Електронний ресурс] // Вікіпедія. – Режим доступу : [https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Український\\_вільний\\_університет&stable](https://uk.wikipedia.org/w/index.php?title=Український_вільний_університет&stable).
24. Шуль А. Исторично-теоретична макро-аналіза хорової стилістики в 35-ох одно хорових «Духовних концертах» Бортнянського (An historical in the theoretical macro-analysis of choral stylistics in the 35 «Sacred Concerti» a. 4. by Dimitri S. Bortniansky). Написав Mrp. Андрій В. Р. Шуль, Пенсилвенія, ЗСА (Piano Diploma; A. B., Rutgers University, 1966; M. Mus., Temple University, 1970). Як частинне сповнення вимог для осягнення наукового ступеня доктора філософії по музикології при філософичному факультеті УВУ. – Мюнхен, Баварія – Західна Німеччина, червень, 1971. – 267 с. // Архів УВУ.
25. Щур Я. Музична творчість Бориса Кудрика : Магістерська теза / Ярослав Щур. – Мюнхен : УВУ, 1976. – 94 с. // Архів УВУ.
26. Ясиновський Ю. Передмова / Юрій Ясиновський // Антонович М. Musica sacra : зб. статей з історії української церковної музики / упоряд., наук. ред., передмова Ю. Ясиновський / Мирослав Антонович. – Львів: Ін-т українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України, 1997. – С. VII–XII. – [=Історія української музики, 3: Дослідження].
27. Bryttan A. Stanislav Ljudkevych's opera *Dovbush*. The opryshky in music and literature by *Andrian Bryttan*. – Universitas Libera Ucrainensis. Munich, Germany, 2005. – 167 p. // Архів УВУ.
28. Nyzankiwskij O. Die Historisch-systematische aufschichtung des Ukrainischen Volkslides (Grundriss) / Omelan Nyzankiwskij : докторська дисертація, оцінена проф. д-р З. Кузелею та проф. д-р В. Ріцлером як добра. – Мюнхен, УВУ, 6 серпня 1951. – 74 с. (нім. мовою) // Архів УВУ.
29. Ukrainische Freie Universität [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ufu-muenchen.de/index.php/page-46>.
30. Universitas Libera Ucrainensis : 1921–2006 / Hrsg. M. Szafowal und R. Yaremko. – München : Ukrainische Freie Universität, 2006. – 521 s. – (Reihe : Varia Bd. 52).
31. WIRSTA A. ADDENDA. À LA THÈSE DE DOCTORAT ÈS LETTRES D' Aristide WIRSTA. AYANT POUR TITRE: L'ENSEIGNEMENT DU VIOLON AU XIXe SIECLE. DÉPOSÉE À LA SORBONNE LE 9 MARS 1971. SOUTENUE LE 23 AVRIL 1974. – Paris, 1974. – 40 p. (Додаток до дисертації А. Вирсти під назвою «Скрипкова школа XIXст.», яка була докладена в Сорбонні 9 березня 1971 р. Захист відбувся 23 квітня 1974 р.) (Копія рукопису) // Бібліотека НМАУ ім. П. І. Чайковського.
32. WIRSTA A. ÉCOLES DE VIOLON AU XVIIIme SIÈCLE D'APRÈS LES OUVRAGES DIDACTIQUES: Thèse de doctorat l'Université / Aristide WIRSTA. – Paris, 1955. – 190 p. – (Скрипкова школа в XVIII ст. за дидактичними працями : Тези на докторат університету) (Копія рукопису) // Бібліотека НМАУ ім. П. І. Чайковського.
33. WIRSTA A. L'ENSEIGNEMENT DU VIOLON AU XIX ème SIECLE : Thèse pour le doctorat ès-lettres présentée à la Faculté des Lettres et Sciences Humaines de l'Université de Paris par Aristide WIRSTA. Docteur de l'Université de Paris. – Paris, 1971. – 319 p. – («Скрипкова школа XIX століття»). Тези докторської дисертації, представленої на факультеті літератури і гуманітарних наук в Паризькому університеті Аристидом Вирстою – доктором Університету Парижа). (Копія рукопису) // Бібліотека НМАУ ім. П. І. Чайковського.

*Стаття посвячена миссии Украинского свободного университета в деле развития отечественного музыковедения в течении 95-и лет существования. Обращается внимание на личности ведущих ученых – профессоров университета и сферы ихнего научного интереса. Установлены фамилии ученых, защитивших докторские и магистерские диссертации по музыковедению, выделана тематика этих научных исследований.*

**Ключевые слова:** Украинский свободный университет, музыковедение, диаспора, научные исследования, ученые.

*The article is devoted to the mission of the Ukrainian Free University in the development of the national musical science in the last 95 years of its existence. The attention is focused on the names of the leading University scientists and their academic interests. The names of the scientists who have defended doctoral dissertation and master's thesis in musicology and their research topics were identified.*

**Keywords:** Ukrainian Free University, musicology, Diaspora, scientific studies, scientists.